

فرهنگستان

<div><div>📅</div><div><div>شنبه ۲۴ شهریور ۱۴۰۳</div></div></div>
<div><div>📞</div><div><div>شماره ۴۲۲۷</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANDAILY.COM</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANONLINE</div></div></div>

<div><div>📅</div><div><div>شنبه ۲۴ شهریور ۱۴۰۳</div></div></div>
<div><div>📞</div><div><div>شماره ۴۲۲۷</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANDAILY.COM</div></div></div>
<div><div>🌐</div><div><div>FARHIKHTEGANONLINE</div></div></div>

۲

در متن و حاشیه اولین سفر خارجی مسعود پزشکیان به عراق چه گذشت

دیپلماسی، صداقت، زیارت و دیگران

زهرا طیبی خبرنگار گروه نقد روز

اولین سفر رئیس جمهور به یک کشور خارجی و در همسایگی ایران اتفاق افتاد. سفر مسعود پزشکیان به عراق اما با سفرهای رؤسای جمهور قبلی به این کشور یک تفاوت مشخص داشت و آن هم این بود که رئیس جمهور برای اولین بار وارد اقلیم کردستان عراق شد و با رؤسای این اقلیم دیدار کرد. علاوه بر این، گستردگی سفر رئیس جمهور در عراق بیش از سفرهای گذشته بود و رئیس جمهور ایران برای اولین بار وارد بصره شد. تکیه بر اشتراکات فرهنگی دو کشور از دیگر نکات برجسته سفر رئیس جمهور به عراق بود. با این همه، ابعاد سفر رئیس جمهور به اقلیم کردستان آن هم در شرایطی که ایران در این منطقه چالش‌های امنیتی دارد، مورد توجه قرار دارد. برای بررسی ابعاد بیشتر سفر رئیس جمهور به اقلیم کردستان با علیرضا مجیدی و محمد خواجهویی، کارشناسان مسائل عراق گفت‌وگو کردیم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

▀▀▀

▀ خواجهویی: سفر پزشکیان به اقلیم کردستان روابط ایران با آنها را وارد فصل جدید کرد
امتی‌زدایی از روابط ایران و اقلیم مهم‌ترین اثر سفر رئیس جمهور خواجهویی به اثرات مهمی که سفر رئیس جمهور به اقلیم داشت نیز اشاره کرد و گفت: «سفر پزشکیان به اقلیم علاوه بر اینکه نشانی از ترمیم روابط ایران و اقلیم است نشانه دیگری از تلاش دولت جدید ایران برای متنوع‌سازی همکاری‌ها، ائتلاف‌ها و اتحاد‌های خود در فضای کلی عراق و همین‌طور در فضای کلی منطقه است. به عبارتی عراق می‌خواهد از همه ظرفیت‌هایی که در عراق و در کشورها وجود دارد استفاده کند و روابط خود را منحصربه چند گروه خاص نکند و از همه ظرفیت‌ها استفاده کند. اتفاق مهمی که در این زمینه افراد این است که پزشکیان در جریان حضورش در عراق چندباری به زبان کردی صحبت کرد.

از این موضوع نباید به‌سادگی عبور کرد. تا پیش از این، معقولاتی مثل استفاده از زبان کردی توسط مقام رسمی ایران بعضا با نگاه‌های منفی و بدبینانه همراه بود اما حالا این ابتکار قابل‌توجه است و در حوزه دیپلماسی عمومی این اقدام مهم است و می‌تواند در افکار عمومی آن منطقه تاثیرگذار باشد. استفاده از زبان کردی توسط رئیس جمهوری ایران به این معناست که اقوام و زبان‌های موجود در ایران هرکدام بخشی از هویت ملی ایرانند که در جای خود می‌توانند در خدمت منافع ملی ایران باشند و حتی در روابط ما و کشورهای دیگر استفاده شوند. ایران کشوری چندفرهنگی چندقومیتی و چندزبانه است، اینها نه‌تنها تهدید نیستند بلکه فرصتند. پزشکیان ابتکار داشت که این حساسیت را از بین برد و به‌عنوان ابزار مثبت در جهت پیشبرد منافع ملی ایران استفاده کرد. اگر این اتفاق استمرار داشته باشد، می‌تواند حائز اهمیت باشد. اینکه در دولت پزشکیان تلاش می‌شود در چهارچوب وفاق ملی از ظرفیت اقوام استفاده شود، مثبت است. سال‌های سال خیلی از کشورهای منطقه که اکثریت سنی بودند وقتی سفیری در تهران معرفی می‌کردند؛ سعی می‌کردند سفیری شیعه معرفی کنند یا این هدف که بتوانند از آن ظرفیت برای ارتباط با ایران استفاده کنند. عربستان سعودی یا کویت حتی در دوره‌هایی این کار را انجام داد. ما هم می‌توانیم از این ظرفیت استفاده کنیم. از اقوام و مذاهب مختلف در جای خود در حوزه روابط با کشورهای مختلف استفاده کنیم و این می‌تواند بی‌نهایت در خدمت منافع ملی ایران باشد. براین اساس تاکید بر حضور پزشکیان در اقلیم

کردستان و استفاده از زبان کردی نشانه‌هایی بود که در این سفر دیده شد و به نظر من اتفاقا این کار باعث می‌شود بسیاری از مواردی را که دشمن می‌تواند علیه ما سوء استفاده کند؛ خنثی کنیم. در سال‌های اخیر تلاش می‌شد که قومیت‌کرد را در مقابل جمهوری اسلامی ایران قرار دهند، حالا کردی صحبت کردن رئیس جمهور کاملا خنثی‌کننده آن نقشه‌هاست و سیاستی است که باید استمرار داشته باشد و بسیار قابل توجه است.»

سیاست همسایگی در تقابل با پروژه به انزوا کشاندن ایران
خواجهویی در ادامه به اهمیت دنبال‌کردن سیاست همسایگی توسط ایران اشاره کرد و گفت: «سال‌های سال است که آمریکا و اسرائیل پروژه امنیتی‌سازی ایران و تبدیل ایران به سوژه امنیتی و تهدید را در منطقه را کلید زده است. براساس این پروژه تلاش شده ایران را به سمت انزوا در منطقه بزنند. حالا با تلاش برای بازسازی روابط با کشورهای منطقه که به‌ویژه در سال‌های اخیر به آن توجه شد و در دولت شهید رئیسی توجه ویژه‌ای به این مساله شد؛ به نظر می‌رسد ما در این زمینه شاهد استمرار این سیاست در دولت پزشکیان هم هستیم، یعنی همان موضوع سیاست همسایگی. هرگونه اقدام و تلاشی برای بازسازی روابط با کشورهای منطقه و برای نزدیکی و همکاری با این کشورها در جهت به شکست کشاندن پروژه به انزوا کشاندن ایران است. ایران وقتی خود را با کشورهای منطقه هم‌سرنوشت کند، این امر جز با همکاری در قالب پروژه‌های مشخص به‌خصوص در عرصه اقتصادی و امنیتی رخ نخواهد داد. اگر ما این پیوند را با کشورهای منطقه برقرار کنیم و پیوند مستحکم شود دچار وضعیت درهم‌تنیدگی با کشورهای منطقه می‌شویم و در سایه چنین وضعیتی دیگر کشورها نمی‌توانند ایران را از معادلات حذف کنند یا کانرا بگذارند. در عرصه عملیاتی باید خود را از معادلات منطقه پیوند بزیم و اتفاقا سفر پزشکیان به عراق در برهه کنونی که نخستین سفر خارجی بود از این جهت پیام‌آسکاری است به اینکه برای ایران و دولت جدید مساله نزدیکی

نقدی بر حضور اعضای خانواده رئیس جمهور در سفر به عراق

آقای رئیس جمهور مراقب تصویرتان باشید

سفر پزشکیان و هیات همراه به بغداد به عنوان نخستین سفر خارجی دولت چهاردهم و انتخاب اقلیم کردستان و شهر بصره به عنوان نخستین مقصد‌های یک رئیس جمهور ایرانی در سفر به عراق از جهت توسعه روابط امنیتی، اقتصادی و فرهنگی با مهم‌ترین کشور همسایه امری مثبت است اما این سفر اگر با حواشی همراه باشد می‌تواند اثر منفی بر افکار عمومی گذاشته و اثر اجتماعی این سفر را خنثی کند. از جمله مواردی که در چند روز اخیر در فضای رسانه‌ای سفر رئیس جمهور را تحت تاثیر قرار داده است همراهی فرزندان و داماد پزشکیان در سفر رئیس جمهور به عراق است. رئیس جمهور از نخستین دقایقی که وارد عرصه انتخابات شد بر وجهه مردمی خود تاکید ورزید. او برای حفظ این وجهه باید از رفتارهایی که خلاف نظر مردم است نیز اجتناب ورزد. به واسطه برخی از آسیب‌های اقتصادی و سیاسی که فرزندان برخی مقامات با سوء استفاده از جایگاه خانوادگی خود به منافع ملی وارد کرده‌اند مردم ایران دریافت خوبی از نزدیک شدن اعضای خانواده مقامات به عرصه قدرت آن‌هم صرفا با اتکا به نسبت خانوادگی‌شان ندارند. لذا این توقع از رئیس جمهور می‌رفت که با توجه به شناختی که از فضای افکار عمومی دارد از اقداماتی که بر ضد شعارهای انتخاباتی‌اش معنی می‌شود؛ اجتناب ورزد. چنانچه اعضای همراه رئیس جمهور در این سفر مسئولیت و جایگاه رسمی دارند این موضوع باید از جانب پزشکیان توضیح داده شده و افکار عمومی در فضای انتقادی شکل گرفته توجیه شود. همچنین اگر آنها به قصد زیارت عازم عراق شده باشند با توجه به انتقاداتی که در فضای اجتماعی مطرح شده است؛ توقع می‌رود رئیس جمهور نسبت به این موضوع توضیحی شفاف ارائه دهد و مانع از رسوب تصویر رانتی در ذهن جامعه شود. تصویری که هم منجر به ایجاد ناامیدی در جامعه می‌شود و هم ظرفیت اجتماعی رئیس جمهور را کاهش می‌دهد. ظرفیتی که می‌تواند باری‌آور را در اجزای سیاست‌های اتخاذی دولت‌ش باشد.

▀▀▀

▀▀▀

▀▀▀

ریاست جمهوری شدند: «۸ صبح ۱۲ تا شب روز جمعه، در راه‌روی منتهی به درب خروجی بند نئستند، هم‌بندی‌هایشان را چون ماموران امنیتی پایبندند و اجازه عبور ندادند.» او در ادامه هم نوشت که فضا به قدری خفناک بود که حتی زندانیان هم جرات با زکردن در بریای عبور رای دهندگان را نداشت. در تصویری که فائزه هاشمی از زندانیان سیاسی بند اوین با هم‌ان چهره‌های اپوزیسیون نظام حکمرانی ارائه می‌دهد، یک موضوع خودنمایی می‌کند و آن هم این است که پروژه براندازی با چهره‌هایی که بیشتر شبیه دیکتاتورها هستند، به خودی خود، بازی در زمین بازنده است و محکوم به شکست است، امری که تصویر واضح آن در جریان اتفاقات ۱۴۰۱ به وضوح خود را نشان داد.

▀ در فرهنگ لغات زندانی‌ها بدنی کبود یعنی یک نقطه سرخ‌شده

نکته مهم دیگری که در بخشی از نامه فائزه هاشمی مورد اشاره قرار گرفته دروغ‌ها و رسانه‌سازی رسانه‌ای است که این زندانیان از این طریق خوراک رسانه‌ای برای رسانه‌های فارسی‌زبان و ابزار فشار برای نظام حکمرانی فراهم می‌کنند. «در فرهنگ لغات آنها ممنوع‌الماقاتی، یعنی تبدیل یک جلسه ملاقات حضوری به ملاقات کابینتی. عدم دسترسی به پزشک یعنی ویزیت شدن زندانی و هفته یکبار توسط پزشک زنان، دونوبت یا بیشتر سونوگرافی در دوران حاملگی، چک شدن فشار و قند و… چندبار در هفته… تعدی به نامناسب یعنی در اختیار داشتن مواد غذایی خام ماهانه از جمله لبنیات و حبوبات و برنج و… بدنی کبود یعنی یک نقطه سرخ‌شده به اندازه حداکثر ۲ در سانتی‌متر.» این اظهارات فائزه هاشمی ضربه کاری به پروژه فشار زندانیان سیاسی علیه نظام حکمرانی و البته اعتبار رسانه‌های فارسی‌زبان وارد می‌کند. بعد از لوفتن تمارض‌های حسین رونقی به مبارزه و اعصاب غذا، اظهارات دیگر زندانیان سیاسی از فشار در زندان را بی‌اعتبار می‌کند. همین امر هم منجر شد رسانه‌های فارسی‌زبان نسبت به این نامه واکنش پرتزگی نشان دهند. برخی رسانه‌ها مثل بی‌بی‌سی

▀▀▀

▀▀▀

در میانه بهمن ۱۴۰۲، دادگاه رسیدگی به سایر عنوانین اتهامی با حضور قاضی و مستشاران شعبه نهم دادگاه کیفری یک و هیات منصفه مطبوعات و با حضور دشکات و متهمان برگزار شد. پس از پایان جلسه سه‌ساعته و استماع اظهارات شاکیان و دفاعیات متهمان، صدیرمسئول و خبرنگار روزنامه «فرهیختگان»، هیات منصفه مطبوعات با اکثریت مطلق آرا، روزنامه «فرهیختگان» را «مجرم نشناختند، یک‌هفته بعد نیز دادگاه با اکثریت آرا و نظر به محتویات پرونده و دفاعیات موثر متهمان، با اکثریت آرا، «فرهیختگان» را مجرم ندانستند.

زیارت و دیگران

▀▀▀

اقلیم کردستان عراق به هیچ‌کشور دیگری به اندازه ایران نزدیک نیست. درطول تاریخ هم این منطقه جزئی از اقلیم ایران بوده‌است. نکته دوم این است که حزب دموکرات کردستان موسوم به «پارتی دیموکراتی کوردستان» بدون شک بالاترین رای را در اقلیم کردستان دارد و حرف اول را می‌زند و باید با این حزب رابطه داشت. کسی نباید منکر این موضوع شود، چون از یک طرف قدرت اول اقلیم است و از طرف دیگر پارتی چون با دشمنان ایران رابطه دارد، اگر رابطه‌اش با ایران قطع شود جای ما را دشمنان ما پر می‌کنند. تا اینجا موضوع روشن است اما اینکه در این مقطع زمانی این سفر صورت بگیرد می‌تواند محل نقد جدی باشد؛ چراکه پالس پرزنگی در داخل اقلیم به سیود پارتی خواهد بود، یعنی ما درحال دادن امتیاز بسیار بزرگی به پارتی آن‌هم در آستانه انتخابات‌شان هستیم.

من می‌خواهم بگویم ابزارهای جمهوری اسلامی ایران و منابع تأمین قدرت در کشور به مراتب بیشتر از منابع قدرت در اربیل هستند. در نتیجه آن کسی که دست بالاتر را در روابط داشته باشد باید رفتارهای طرف مقابل را تنظیم کند. در این زمینه عملکرد ما در اربیل خیلی خوب نبوده‌و این نکته محل نقد جدی است که در جای خودش می‌توان درباره‌اش صحبت کرد. اما این به مسعود پزشکیان برنمی‌گردد، بلکه به کسانی برمی‌گردد که در سال‌های اخیر مسئولیت داشته‌اند و سیاست‌های ایران را در کشور عراق تنظیم می‌کردند.»

تأمیل تمام احزاب سیاسی این منطقه به ارتباط با ایران

مجیدی با بیان اینکه نشست با سران احزاب سیاسی به‌نظر بسیار ضروری بود، ادامه داد: «الان اقلیم کردستان عراق نه مرز و نه اختیار دارد، بلکه اختیار کامل امور دست بغداد است. جزئی از دولت عراق است و این مساله طبیعی است. از غرب با سوریه هم مرز است ولی مناطق مشترکش با سوریه مثل «فیه‌سخایره» تحت سیطره قسد است. قسد نیز وابسته به پ‌ک‌ک است، یعنی ریاست قسد را بی‌ولی‌دی» دارد که برای پ‌ک‌ک است. دوم اینکه الان در اقلیم درحال جنگ با پ‌ک‌ک هستند، طبعاً هم‌غریب‌شان ناامن است. در شمال هم که ترکیه عملیات نظامی دارد. تنها مجرای غیر از سیطره بغداد با دنیا ایران است. عرض کردم به‌صورت تاریخی، از کرکوک تا استان دهوک، سیاست در این منطقه در ارتباط‌شان با ایران تعریف می‌شود. پس معلوم می‌شود تمام احزاب سیاسی در این منطقه تمایل به ارتباط با ایران دارند. هیچ استثنایی هم در این مورد وجود ندارد، پس طبیعی است اگر به اربیل می‌رویم نشست با سران احزاب را داشته باشیم.»

اربیل از لحاظ فرهنگی می‌توانست ایران دوم شود

ما در تمام این سال‌ها واقعا کم‌کاری کرده‌ایم گزینه اربیل از لحاظ فرهنگی اقلیم، باید ایران دوم می‌شد اما از لحاظ سیاسی این سفر در آستانه انتخابات اقلیم به حزب حاکم، یعنی حزب دموکرات کردستان کمک قابل توجهی کرد و باید ببینیم روابط‌مان متوازن بوده‌است یا نه. علی‌شماخنی اسفند ۱۳۰۱ و این منطقه سفر کرد و ما ضرب‌الاجل شش‌ماهه‌ای دادیم. الان باید ارزیابی کرد که چنددرصد آن مطالبات محقق شده‌اند. این نکته بسیار بارز است که حزب دموکرات کردستان قائل به نوعی موازنه است. اگر با ایران ارتباط می‌گیرد یا بزرگ‌ترین دشمنان ایران هم ارتباط می‌گیرد. اتفاقا تنها چیزی که موازنه را به هم زده حمایت از ضدانقلاب و تئوریست کردی تجزیه‌طلب است. این‌کار در رفتار اربیل طبیعی بود و اتفاق جدید و عجیبی از این حیث هم نیفتاده است.

▀▀▀

▀▀▀

که واکنشی به این نامه داشتند هم فائزه هاشمی را محکوم کردند که در خشم و عصبانیت این نامه را نوشته است. بی‌بی‌سی البته در واکنش به آنچه فائزه هاشمی نوشته بود اشاره کرد شاید تمام آن رفتارهایی که زندانیان سیاسی ادعا می‌کنند تنها متوجه دو سه نفر از زندانیان سیاسی می‌شود و تلاش کرد تا جای ممکن ماجرا را تقلیل دهد که البته چندان هم موفق نبود.

▀ بازگشت به اصلاحات

نکته مهمی که درباره نامه فائزه هاشمی مورد توجه قرار داد اینکه او در سال‌های اخیر از اصلاح‌طلبی به براندازی حرکت کرده و اساسا گذر از حکمرانی را به زبان‌های مختلف مطرح می‌کرد. این اظهارات او را می‌توان اعلام شکست مسیر براندازی آن‌هم با چهره‌های اپوزیسیونی که به اسم مبارزه شباهت به دیکتاتورهای تاریخ دارند، دانست. او در ادامه به‌صراحت اشاره می‌کند مسیر مطلوب آزادی و عدالت را اصلاحات و اصلاحات ساختاری می‌اند. امری که نشان می‌دهد او بازگشتی به ایده اصلاح‌طلبی داشته و یک قدم به عقب برداشته، به طیف اصلاح‌طلبانی که معتقد به اصلاحات ساختاری هستند، نزدیک می‌شود و معتقد است تغییر در قانون اساسی می‌تواند مشکلات فعلی کشور را حل کند. جدای از این آنچه در فضای سیاسی کشور اتفاق افتاده را نمی‌توان در انتشار این نامه بی‌تاثیر دانست. برداشت اصلاح‌طلبان رادیکال این بود که نظام حکمرانی به دنبال حذف آنها از قدرت است به همین منظور نیز ایده تحریم انتخابات را مطرح می‌کردند اما پیروزی مسعود پزشکیان که مورد حمایت اصلاح‌طلبان قرار گرفت منجر شد اصلاح‌طلبان به عرصه قدرت برگردند و نکته قابل توجهی که در این رابطه به چشم می‌خورد این بود که اظهارات چهره‌های رادیکال اصلاح‌طلب شیب نزولی‌تری به خود گرفت و به واقعیت فضای سیاسی نزدیک‌شد. بنابراین به نظر می‌رسد انتشار نامه فائزه هاشمی در این باره زمانی متأثر از فضای سیاسی کشور و ناشی از نزدیک شدن نگاه او به واقعیت این فضااست.

۴ فرجام‌خواهی در دیوان عالی کشور

پس از این حکم، عوامل زیتون یک بار از ظرفیت «فرجام‌خواهی» بهره بردند تا پرونده به دیوان عالی کشور ارجاع شود. شعبه سی و نهم دیوان پس از چهاررماه، در ۱۹ شهریورماه با رد فرجام‌خواهی، حکم شعبه نهم دادگاه کیفری یک تهران را تأیید کرد تا پس از دوسال ونیم مشخص شود گزارش «فرهیختگان» از تخلفات گسترده و مکرر در روند تغییر کاربری مجتمع گردشگری زیتون، بلاشکال بوده است.